

مقدمه

یکی از کسانی که بیش از همه در روح و جان ما قداست یافته است و از کودکی وقتی نامش را به زبان

می آوریم و یا نام مقدسش را می شنویم در خود نسبت به او احساس شیدایی می کنیم و زندگی

و حیات ما با نقل دلاوریها و از خود گذشتگی ها و ویژه گیهای ممتاز و رونق و صفا و عطر خاصی می

گیرد امیر تقوا پیشه گان امام علی (ع) است. عشق به او در خون ما جاری است نبض ما با دوستی او می

زند و قلب ما با عشق او می تپد ولی سوال مهم و اساسی این است که تا چه حد او را می شناسیم سیره

عملی او تا چه اندازه در روش زندگی ما جریان یافته است پرواضح است که تقدس علی (ع)

در قلوب ما به مراتب از شناخت سیره او بیشتر است ما متأسفانه کمتر به این فکرافتاده ایم که علی (ع)

را به درستی بشناسیم اهداف عالی و انسانی و دینی او را دریابیم رهنمودهای هدایتگرانه او را با شناسیم

و این درد امروز جامعه ما است که سخت شیفته و شیدای اویم بی آنکه بسیاری از ما حتی

یکبار کتاب نهج البلاغه را خوانده باشیم علی (ع) یک اسوه است یک الگوست یک انسان کامل

است هر کس می تواند روش او را سیره عملی او را و فلش سیاسی او را سرمشق زندگی خود قرار دهد.

پیامبر عظیم الشان فرمودند:

«علی با قرآن و قرآن باعلی است این دوازدهم جدانمی شوند تا اینکه کنار حوض کوثر بر من

وارد شوند.»

همچنین محمد بن ادریس شافعی امام شافعیها از اهل سنت می گوید:

علی حبه جنه امام الناس والجنه

وصی المصطفی حقا قسیم النار والجنه

علی کسی است که دوستی او سپر آتش جهنم است. او امام و پیشوای انسان و جنیان است. حقا اوست

که وصی مصطفی و جانشین اوست. اوست که تقسیم کننده و مرز بهشت و جهنم است.

اما روش و سیره عملی او و منش سیاسی او در کتابی به نام نهج البلاغه توسط محمد بن حسین بن

مولی مشهور به سید رضی که لقب او ذوالحسین است گردآوری شده است. نهج البلاغه کتابی

است فراتر از سخن مخلوق و فروتر از کلام خالق، نهج البلاغه کتاب هدایت است و انسانسازی، نهج

البلاغه پیام علی (ع) است به همه ی انسان ها در تمام زمانها.

امام خمینی در قسمتی از پیام خویش به نخستین کنگره نهج البلاغه فرمودند:

«کتاب نهج البلاغه که نازله ی روح اوست برای تعلیم و تربیت ما خفتگان در بستر منیت و در حجاب

خود و خودخواهی خود معجونی است برای شفا و مرهمی است برای دردهای فردی و اجتماعی.»

سیدرضی در گردآوری سخنان امیرالمومنین (ع) و تالیف این کتاب ارزشمند، مدت بیست سال

زحمت کشید تا بالاخره در ماه رجب سال ۴۰۰ هجری قمری کتاب بزرگ و با عظمت گردآوردونام

اورانهج البلاغه گذاشت. «یعنی راه روشن و گویا برای یک زندگی انسانی» و این مرحوم نهج

البلاغه را در سه بخش تنظیم نمود.

۱- خطبه ها سخنرانیها و فرمانهای حضرت به تعداد ۲۳۹ و یا ۲۴۱ خطبه

۲- نامه های حضرت به تعداد ۷۹ نامه .

۳- سخنان حکیمانه و کوتاه حضرت به تعداد ۴۸۰ سخن .

پیامبر اکرم (ص) فرمود: مثل اهل بیت من مثل کشتی نوح است ، کسی که سوار بر آن شدنجات یافت

و کسی که از آن تخلف کرد غرق شد.

عیب جویی

«بسم الله الرحمن الرحيم» با نام و یاد خداوند بخشنده ی مهربان این مطلب را شروع می کنیم چون

هر کاری با «بسم الله الرحمن الرحيم» آغاز نشود فرجامی ندارد، به عبارتی دیگر هر کاری با نام

خدا آغاز نشود ابراست . با عرض سلام خدمت شما و عرض تسلیت به مناسبت ایام سوگواری

و شهادت ابا عبد...الحسین (ع) پیامبر اکرم (ص) فرمودند: «هر که به دنبال لغزش های برادرش

باشد خداوند لغزش های اوراپیگیری کند و هر کس که خداوند لغزشهای اوراپیگیری کند رسوایش

سازد.»

مطلب مادر مورد عیب جویی کردن و بدگویی از مردم است که از بخش خطبه های کتاب نهج

البلاغه انتخاب شده است. در اسلام یکی از گناهان بزرگ عیب جویی کردن از مردم است که

عذاب و آتش رادری دارد.

امام علی (ع) فرمود: «حتی شهادت در بیان غیبت و بدگویی از مردم خود گناهیست بزرگ.»

رسول اکرم (ص) فرمود: «برترین ایمان آنست که بدانی هر کجا باشی خداوند با توست.»

داستانی را نقل می کنیم درباره پیامبر اکرم (ص) و چندتن از یارانش. روزی پیامبر (ص) به چندتن

از یارانش هر کدام یک مرغ داد و گفت: پراکنده شوید و هر کدامتان در مکانهای مختلف مرغها

را بکشید به طوری که هیچ کس شمارانیند. آنها رفتند و پس از مدتی کوتاه برگشتند

یکی از آنها گفت: من در قرابه ای دور افتاده مرغ را کشتم و کسی از آنجا عبور نمی کرد، دیگری

گفت: من مرغ در قعر چاهی کشتم به طوری که هیچ کس نفهمید من کجا بوده ام و چه کرده ام

. همین طور گفتند تا به

نفر آخر رسید، او مرغ رانکشته بود و گفت: من هر کجا که قدم گذاشتم، هر کجا که رفتم جایی
راید ان کردم که خداوند را ناظر بر اعمالم نبینم.

امام علی (ع) فرموده اند: «گناه نکردن از توبه کردن آسانتر است.» پس چرا ما دلمان را به گناه بیالاییم
وزبان را به عیب جویی و جستجو در مورد عیب دیگران بگشاییم که منجر به طلب توبه به درگاه
خداوند متعال شود و ما به درگاه خداوند شرمنده باشیم.

امام علی (ع) در همین خطبه می فرماید: به یاد آورید که چگونه است حال آن غیبت گوئی که
از برادر دینی خود در پشت سر عیب جویی می کند و او به گناهی که مرتکب شده، به باد ملامت
و سرزنش می گیرد.

آیا این عیب جو، گناه خود را فراموش کرده؟ و از یاد برده که پروردگارش لطف خویش بر گناهش
پوشش مغفرت و بخشش نهاده؟ و البته آن معصیتهای اوبسی بزرگتر از گناهی است که برادر دینی
خود را به سبب آنها ملامت می کند. او را به سبب کار خطایی سرزنش می کند که خود مانند آن را پیش
از این مرتکب شده است. پس (ما کل مفتون یعاتب)

هر گرفتار بلایی را نباید سرزنش کرد.

گرفتاری و مصیبت، مخصوص عده ای خاص نیست، ممکن است به سراغ هر کسی بیاید و از آنجا که
ممکن است شخص مبتلا خودمان باشیم آیا در چنین لحظاتی که بیشتر از همیشه، محتاج دلداری

دادن دیگران هستیم

، حال شخصی بیاید و به واسطه ی آن گرفتاری سرزنشمان کند، چه حالی پیدای کنیم ، پس
نپسندیم برای دیگران آنچه برای خود نمی پسندیم و خود را به خاطر برکنار بودن از گناهی که دیگری

به بلای آن مبتلا شده

است خویشتن را باشکر و سپاس خداوند بخشنده مهربان مشغول کند. طعنه و نیش و کنایه بهر چیست

؟ مبتلایان را ملامت ، جاهلیست امام علی (ع) فرموده اند: اگر کسی از شما از عیب و گناه دیگر آگه

شد شایسته تر آن است که پرده پوشی کند و حجاب عیب او را از هم نبرد.

امام صادق (ع) می فرماید: «دوست داشتنی ترین برادرم کسی است که ، عیبهایم را به من هدیه کند.»

و من به یاد می آورم این بیت شعر را که می گوید:

عیب کسان منگرو احسان خویش
دیده فرو بر به گریبان خویش

غیبت

غیبت آن است که انسان در غیاب شخصی چیزی بگوید که مردم از آن خبر نداشته باشند، چنان که

اگر آن شخص بشنود ناراحت می شود. بنابراین اگر آن انتقاد و برویا عیبی که مردم می دانند و یا

اگر غیبت شونده ناراحت نشود، غیبت نیست. در حرام بودن غیبت فرقی میان غیبت کردن زن

و مرد، کوچک و بزرگ ، معلم و شاگرد، پدر و فرزند و مرده و زنده نیست .

رسول خدا (ص) فرمود: «دست از سر مرده ها بردارید، کسی که مرده درباره اش خوب بگوید.»

خداوند نیز برای غیبت مسلمان عذاب دردناکی قرار داده است. قرآن و معصومین (علیهم السلام)

بطور مکرر در مورد آن سخن گفته اند و مسلمانان را از خطر بزرگ و غضب خداوند نسبت به آن آگاه

کرده

اند. غیبت کار انسانهای عاجز و ناتوان و ضعیف است. چرا که غیبت کردن نه خرج دارد نه رحمت

مرد آن کسی است که در حضور افراد سخن خودش را بگوید. امام علی (ع) در کلمه ی ۴۶۲ کتاب

نهج البلاغه می فرماید:

«غیبت کردن آخرین کوشش انسان ضعیف و ناتوان است.»

غیبت در روایات

☆ امام صادق (ع) فرمود: غیبت کننده اگر توبه کند، آخرین کسی است که وارد بهشت می

شود و اگر توبه نکند اولین کسی است که به دوزخ برده می شود.

☆ پیامبر اکرم (ص): هر کس زن یا مردی را غیبت کند، تا چهل روز نماز و روزه اش پذیرفته نمی شود.

☆ پیامبر اکرم (ص): یک درهم ربا از سی و شش زنا بدتر است و بزرگترین ربا معامله با آبروی

مسلمان است.

☆ در روایات، نام غیبت کننده در کنار کسی آمده که دائماً شراب می خورد. «تحريم الجنه علی

المغتتاب ومومن الخمر»

☆ در روایت می خوانیم: کسی که عیوب برادر دینی خود را پیگیری (و برای دیگران نقل

) کند، خداوند زشتیهای او را آشکار می کند.

آثار غیبت

الف: آثار اخلاقی و اجتماعی: ۱- پیداشدن کنید و ازین رفتن اعتماد و ایجاد اختلاف و فتنه در میان مردم.

۲- نشر عیب مردم، محیط و جامعه را آلوده و جرات دیگران بر گناه نیز اضافه می کند.

۳- حس انتقام را تحریک می کند: زیرا همین که غیبت شنونده فهمید که دیگری آبرویش را برده، به

فکر می افتد که آبروی غیبت کننده را بریزد.

ب: آثار اخروی

۱- غیبت کردن، سبب ازین رفتن حسنات و خوبیهاست.

۲- غیبت، مانع قبول شدن طاعات الهی است.

۳- غیبت کردن انسان را از مدار ولایت الهی خارج و در مدار دیگران قرار می دهد.

انگیزه و ریشه های غیبت

۱- گاهی ریشه غیبت، عصبانیت و غضب است.

۲- گاهی انگیزه ی غیبت سرگرمی است.

۳- گاهی ریشه غیبت، حسادت است.

۴- گاهی ریشه غیبت کوشش انسان ضعیف و ناتوان است .

تذکرات

در پایان بحث غیبت چند تذکر لازم است :

۱- حرمت غیبت تنها در این سوره و این آیه نیست ، بلکه از آیات دیگر مانند آیه (ویل لکل همزه لمزه

)وای بر هر عیب جوی هرزه زبان ، نیز حرام بودن غیبت استفاده می شود.

۲- گاهی عنوان غیبت در کار نیست ، ولی گفته ها بعنوان : توهین ، تحقیر ، اشاعه فحشا می باشد که

حرام است .

در پایان امیدوارم این سخنان برای شما مفید بوده و به طوری در زندگی کاربرد داشته

باشد و خداوند توفیق تلاوت ، تدبر ، عمل و ابلاغ به دیگران را به نویسنده و خوانندگان مرهمت فرماید.

والحمد لله اولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً

منابع

۱- نهج البلاغه

۲- تفسیر سوره ی حجرات (سوره آداب)، محسن قرائتی

۳- گنجینه ی علوی، محمد تقی نظری گلبرقی

۴- کوثر کلام ۲ (گذری بر مفاهیم نهج البلاغه)، مسلم قلی پورگیلانی

۵- در محضر علامه طباطبائی، محمد حسین رخ شاد

۶- حدیث تربیت کودک، مصطفی وجدانی

موضوع:

عیب جویی و غیبت

محقق:

ابراهیم اسکندر

دیرراهنما:

محمود(ضار)ضایوف

مقطع:

متوسطه(پایه اول)

دیرستان شبانه روزی شهید آوینی

آموزش و پرورش میان جلگه

زمستان ۸۴

صفحه

فهرست

۱ مقدمه

۳ عیب جویی

۵ غیت